

A Fővárosi Ítéltábla az ...által képviselt I. rendű felperes neve (I. rendű felperes címe) I. rendű és II. rendű felperes neve (II. rendű felperes címe) II. rendű felperesnek – a ... által képviselt I. rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű és II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2016. március 11. napján meghozott 00.P.00.000/0000/00. számú ítélete ellen az alperes részéről 14. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán folyamatban lévő másodfokú eljárásban meghozta a következő

v é g z é s t :

A Fővárosi Ítéltábla az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményez, és a per tárgyalását az eljárás befejezésig felfüggeszti.

Az előzetes döntéshozatali eljárás alapjául szolgáló kérelmet az ítéltábla a feleknek külön kézbesíteni rendeli.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

I. A jogvita tárgya

- (1) A felperesek a 2013. május 16. napján indított perben véglegesként előterjesztett keresetükben az általuk az E. Bankkal 2008. február 15-én megkötött svájci frank alapú, önálló zálogjoggal biztosított kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását és az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérték. Elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy a kölcsönszerződés az árfolyamkockázatot a felperesekre mint fogyasztókra telepítő szerződési feltétele tisztességtelensége folytán érvénytelen. A szerződési feltétel ugyanis nem világos, nem érthető, mert a felpereseknek a szerződéskötés előtt az alapos megismerésre nem volt lehetőségük. Az árfolyamkockázatot illetően a hitelező eljárása akkor lett volna méltányos és tisztességes, ha még a szerződés megkötése előtt olyan konkrét, makrogazdasági tényeken alapuló kockázatelemzést közöl, amely alkalmas a valóságos tájékoztatásra. Ezzel szemben a kapott tájékoztatás túl általános és csak figyelemfelhívásként értékelhető. Hivatkoztak a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) Mellékletének 1. pont i) alpontjára.
- (2) Az alperes a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint a hitelező az árfolyamkockázattal kapcsolatos, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 203. §-ában foglalt tájékoztatási kötelezettségének maradéktalanul eleget tett.
- (3) Az elsőfokú bíróság 2016. március 11. napján meghozott ítéletével az elsődleges keresetnek helyt adott. Döntését a Hpt. 203. § (6) bekezdésében foglaltakra és a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatának 1. pontjára, valamint arra a tényre alapította, hogy a szerződéskötés időpontjában nem volt reális lehetőség a felperesek által követett, a deviza alapú kölcsönszerződéshez

kapcsolódó cél elérésére, nevezetesen arra, hogy a forint alapú szerződéshez képest kedvezőbb, olcsóbb kölcsönhöz jussanak azáltal, hogy svájci frank alapú kölcsönt választanak. A hitelező számára ismeretes volt a lappangó pénzügyi válság, és a svájci frank mint „menekülő deviza” árfolyamkockázata, amelyről semmifajta konkrét tájékoztatást nem adott. A szerződéskötés időpontjában a forint gyengülése a svájci frankhoz képest törvényszerű volt, az árfolyamkockázat viselésére kötelező szerződési feltétel pedig, mint a szerződés fő tárgya nem volt világos és nem volt érthető. A deviza alapú elszámolás a felpereseket nem köti, a szerződést úgy kell teljesíteniük, mintha forint alapú szerződést kötöttek volna, vagyis a folyósított forint összeget, a folyósítási jutalékot és a szerződésben meghatározott járulékokat (ügyleti kamat és kezelési költség) kell megfizetniük. Az érvényessé nyilvánítás keretében az elsőfokú bíróság által meghatározott felperesi tartozás – az időközi teljesítésre figyelemmel – ennek megfelelő összegű.

- (4) Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes élt fellebbezéssel, melyben annak megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Egyebek között azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a per megindítását követően, a per felfüggesztésének ideje alatt hatályba lépett jogszabályokat, és az e jogszabályokban kötelezően előírtakhoz képest eltérő jogkövetkezményt alkalmazott.
- (5) A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. Álláspontjuk szerint a felfüggesztés tartama alatt hatályba lépett jogszabályokból nem következik, hogy az árfolyamrés és az egyoldalú módosítási jog tisztességtelenségén és annak jogkövetkezményén túl más szerződési feltétel, így az árfolyamkockázat tisztességtelensége, illetve a szerződés egyéb okból való érvénytelensége is eldőlt volna. Az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) a C-96/14. „Van Hove”, C-26/13. „Kásler” és C-415/11. „Aziz” számú döntéseiben az átláthatóságot és a jóhiszeműséget illetően kifejtett álláspontjára figyelemmel úgy ítélték meg, hogy az elsőfokú bíróság döntése mindenben megfelel az uniós joggal összhangban álló értelmezés kötelezettségének.

II. Az előzetes döntéshozatal szempontjából megállapított releváns tények

- (1) A felperesek a perbeli szerződést 2008. február 15-én kötötték.
- (2) A felperesek természetes személyek, akik saját szakmájuk, üzleti tevékenységük, illetve foglalkozásuk körén kívül eső ügyben jártak el. A hitelező viszont pénzügyi intézmény és üzleti tevékenysége keretében szerződött.
- (3) A perbeli szerződés célja jelentős részében korábbi, ugyancsak deviza alapú kölcsönszerződésből eredő tartozás kiváltása volt, a folyósított kölcsön kisebbik része célhoz nem kötött.
- (4) A szerződés életbiztosítási-megtakarítási szerződéshez kapcsolódott. Ebből következően a szerződésben havi 1108,49 svájci frank összegben meghatározott törlesztőrészlet kizárólag a kölcsön ügyleti kamatát és kezelési költségét tartalmazta, a tőketartozást az életbiztosítási szerződéssel elért megtakarításból vállalták a felperesek négy, előre meghatározott időpontban és mértékben visszafizetni.
- (5) Az ügyleti kamaton kívül felszámított kezelési költség szerződéskötéskori mértéke 1,9% volt. A szerződésből nem derül ki, hogy ez a költség milyen, a hitelező által a kölcsönszerződésből eredő teljesítési kötelezettségét meghaladó szolgáltatás ellenértéke.

- (6) A szerződés szerint a hitelező legfeljebb 30.075.000 forint, a folyósítási jutalék 75.000 forintos összegét is magában foglaló keretben teljesít, amely a szerződéskötéskor 212.831 svájci franknak felelt meg. A folyósítási jutalékról ugyancsak nem állapítható meg, hogy a hitelező által a kölcsönszerződésből eredő teljesítési kötelezettségét meghaladó, milyen többletszolgáltatást ellentételez.
- (7) A szerződés értelmében a hitelező az általa forintban folyósított kölcsönt a folyósításkori saját deviza vételi árfolyamán számította át svájci frankra, a havi törlesztőrészek forintban teljesítendő összegét viszont a saját deviza eladási árfolyamán határozta meg.
- (8) A szerződés szerint az ügyleti kamatot és a kezelési költséget a hitelező jogosult volt egyoldalúan megváltoztatni.
- (9) A szerződés „Kockázatfeltáró nyilatkozat” címet viselő része szerint „A Kölcsön kockázataival kapcsolatban az Adós kijelenti, hogy az erre vonatkozó, Hitelező által részére nyújtott részletes tájékoztatást megismerte, megértette, a devizahitel igénybevételével együtt járó és kizárólagosan őt terhelő kockázatokkal tisztában van. Tudomása van különösen azon árfolyamkockázatról, hogy a futamidő alatt a forintnak a svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása (azaz a folyósításkor érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése) esetén a devizában megállapított törlesztőrészek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Jelen szerződés aláírásával Adós tudomásul veszi, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ő viseli. Kijelenti továbbá, hogy az árfolyamkockázatból adódó lehetséges hatásokat alapos megfontolás tárgyává tette, és a kockázatot fizetőképességének és vagyoni helyzetének megfelelően mérlegelve vállalta, a Bankkal szemben igényt az árfolyamkockázatból eredően nem érvényesít.”
- (10) A szerződés nem tartalmazott olyan feltételt, amelynek alapján a felperesek a nyilvántartási devizanemet egyoldalúan módosíthatták volna.
- (11) A felperesekkel szerződést kötő hitelező általános jogutóda az A., amelynek képviselője az A. M. F.
- (12) A szerződést az A. 2013. július 22-én a felperesek nemteljesítése miatt, még a felperesek tőketartozásának visszafizetése előtt felmondta.
- (13) Tekintettel arra, hogy Magyarországon a perbelihez hasonló deviza alapú szerződések teljes, illetve részleges érvénytelenségének megállapítása iránt több ezer peres eljárás volt folyamatban (a jelen per 2013. május 16-án indult) a jogalkotó a társadalmi méretűvé vált problémát törvényalkotási úton kívánta megoldani azzal a kifejezetten kimondott céllal, hogy a fogyasztók számára elkerülhetővé váljon az idő- és költségigényes perindítás. A 2014. július 26. napján hatályba lépett 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) az egyoldalú szerződésmódosítási jog és az árfolyamrés tisztességtelenségének kérdését rendezte. A 2014. évi XL. törvénnyel (a továbbiakban: DH2 törvény) pedig a jogalkotó a tisztességtelen szerződési feltételeken alapuló fogyasztói túlfizetések elszámolására kötelezte a pénzügyi intézményeket. Az ezt követően meghozott 2014. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: DH3 törvény) a jelzálogjoggal biztosított deviza alapú szerződéses konstrukciót kivezette, a fogyasztói tartozásokat, így a perbeli felperesi tartozást is forintosította, és a jogviszonyok tartalmát egyéb vonatkozásban is módosította. A DH1 törvény alapja a Kúriának a magyar bíróságokra kötelező 2/2014. Polgári jogegységi határozata és a Bíróság C-26/13. „Kásler” ügyben hozott ítélete volt.

- (14) A 2/2014. Polgári jogegységi határozat a DH törvények megalkotását követően is hatályban maradt.
- (15) A perbeli szerződés a DH1 törvény hatálya alá tartozik [DH1 törvény 1. § (1) bekezdés]. E törvény 3. § (1) bekezdése kimondja a fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – azon kikötés semmisségét, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli. A (2) bekezdés értelmében az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – főszabály szerint – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lépett. A 3. § (1) és (2) bekezdése a perbeli szerződésre is vonatkozik. A jelen peres eljárást a DH1 törvény 16. §-a szerint a DH2 és DH3 törvény alapján elkészített felülvizsgált elszámolás bejelentéséig fel kellett függeszteni, majd annak folytatására került sor. A DH2 törvény által előírt, általános elszámolási kötelezettség eredményeként ténylegesen több fogyasztó jutott hozzá a túlfizetéséhez, mint amennyi korábban pert is indított. A jogalkotó egyebek között az Alkotmánybíróság AB.X/1769/2013. határozatának II. pontjában foglaltakat követte. E szerint jogszabály a hatálybalépése előtt megkötött szerződések tartalmát kivételesen – a *clausula rebus sic stantibus* elve alapján – változtathatja meg úgy, hogy a jogbiztonság követelményét, a szerződéses szabadság és a megkötött szerződések teljesítésébe vetett bizalom elvét követi [91. pont]. „A törvényhozási úton történő szerződésmódosításnak is, amennyiben lehetséges, mindegyik fél méltányos érdekeit figyelembe kell vennie.” A Kormány e határozat meghozatalát kezdeményező indítványában a deviza hitelszerződések feltételei közül az árfolyamkockázatot kizárólag az adósra hárító, az egyoldalú módosítási jogra és az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételeket emelte ki olyanként, amelyek tömeges, egyoldalú és jelentős hátrányt okoznak [37-38. pont]. A DH1 és DH3 törvények *ex tunc* és *ex nunc* hatállyal az árfolyamkockázatot a fogyasztónál „hagyták”.
- (16) Az A. 2016. november 1-jei hatállyal a szerződés állományát az I. rendű alperesre ruházta át, ez utóbbi pedig a perbeli szerződésből eredő követelését a II. rendű alperesre engedményezte, amelyre tekintettel az A. a perből elbocsátásra került. Az I. rendű alperes és a II. rendű alperes jogutódként vesz részt a perben.

III. A perben alkalmazandó magyar jogszabályok

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 2008. február 15-én hatályos rendelkezései:

209. § (1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

(2) A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

(4) A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési

kikötésekre.

(5) Nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

205. § (2) A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.

231. § (2) Más pénznemben vagy aranyban meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével kell átszámítani.

A 2/2014. PJE III. pontjában foglalt indokolás:

„Az, hogy az adott szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, ill. érthető-e, annak ellenére vizsgálható, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések túlnyomó többségét a Ptk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kötötték meg. A 2009. május 22-től hatályos hivatkozott módosítással ugyanis a szerződéskötések idején az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Társulási Megállapodás, illetve az Európai Unióhoz való csatlakozás folytán már Magyarországon is irányadó Irányelv rendelkezései kerültek átültetésre. A módosított szabályozás épp az Irányelv rendelkezéseire tekintettel a Ptk. 209. § (4) bekezdéseként egy olyan rendelkezést iktatott be, mely szerint: „az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető”. Az Európai Unió Bírósága által a C-26/13. számú ítéletben kifejtettekben is következően a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és amennyire csak lehetséges, az adott területen alkalmazandó irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az Irányelv által követett céllal összhangban álló eredményre jusson, kivéve, ha az contra legem jogértelmezéshez vezetne (64. és 65. pontjai). Tekintve, hogy a magyar jog egyetlen 2009. május 22-e előtti szabályából sem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett Irányelv érthetőségre, világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni.”

1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.):

203. § (1) A pénzügyi intézmény egyértelműen és közérthetően köteles ügyfeleit, illetve jövőbeni ügyfeleit a pénzügyi intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybevételének feltételeiről, valamint e feltételek módosulásáról tájékoztatni.

(6) Olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely devizahitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi jogot tartalmaz, a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfél aláírásával igazolja.

2014. évi XXXVIII. törvény a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről (DH1):

1. § (1) E törvény hatálya a 2004. május 1. napja és az e törvény hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. E törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált.

3. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását

rendeli.

(2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.

(5) A pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvényben meghatározott módon kell elszámolnia.

16. § (1) A bíróság a külön törvényben meghatározott intézkedésig, de legkésőbb 2014. december 31. napjáig hivatalból felfüggeszti – a 6. § (2) bekezdése szerinti közérdekű keresettel indított per és a 6. alcímben szabályozott per kivételével – azt a peres eljárást, amelynek a tárgya részben vagy egészben a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés, illetve amely pert az ilyen szerződéses kikötésen is alapuló követelés érvényesítése iránt a pénzügyi intézmény indított a fogyasztóval szemben. A bíróság a felfüggesztés tárgyában tárgyaláson kívül is határozhat. Az eljárás felfüggesztésére a Pp. 155. §-ában foglaltakat megfelelően alkalmazni kell, azzal hogy a felfüggesztést elrendelő bírósági határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

2014. évi LXXVII. törvény az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről (DH3):

1. § (1) E törvény hatálya az olyan, 2004. május 1. és a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: 2014. évi XXXVIII. törvény) hatálybalépése között kötött,

a) 2015. február 1-jén még meg nem szűnt, a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött hitel- és kölcsönszerződésre, pénzügyi lízingszerződésre (a továbbiakban együtt: fogyasztói kölcsönszerződés) és
b) az e törvény hatálybalépésekor még fennálló, a pénzügyi intézmény által már felmondott fogyasztói kölcsönszerződésből eredő, a pénzügyi intézmény vagy a vele összevont alapú felügyelet hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény által késedelmes követelésként még nyilvántartott tartozásra

terjed ki, amely kapcsán a pénzügyi intézményt – a 2014. évi XXXVIII. törvény és a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: elszámolási törvény) alapján – elszámolási kötelezettség terheli.

3. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződés az e törvényben meghatározottak szerint a törvény erejénél fogva módosul.

10. § A deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés tekintetében jogosult pénzügyi intézmény az elszámolási törvény szerinti elszámolási kötelezettsége teljesítésének határidejéig köteles a deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés alapján fennálló vagy az abból eredő teljes, az elszámolási törvény alapján teljesített elszámolás alapján megállapított tartozást – ideértve a devizában felszámított kamatot, díjat, jutalékot és költséget is – a fordulónappal az adott devizanem

a) 2014. június 16. napja és 2014. november 7. napja közötti időszakban az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamainak átlaga vagy

b) 2014. november 7. napján az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyama közül a fogyasztó számára kedvezőbb devizaárfolyamon forintkövetelésre átváltani (a továbbiakban: forintra átváltás).

11. § (1) A deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés módosulásakor forintra átváltás esetén a pénzügyi intézmény csak referencia-kamatlábhoz kötött kamatot alkalmazhat.

(2) Az alkalmazható referencia-kamatláb a három hónapos BUBOR.

(3) A referencia-kamatláb második kamatperiódusának első napja

a) ha az első új referencia-kamatláb periódus kezdete 2015. május 1. napja és 2015. augusztus 1. napja közé esik, ez a nap,

b) minden más esetben a 2015. április 30-át követő azon hónap azon napja, amely az első új referencia-kamatláb periódus kezdő napjából háromhónapos visszaszámítással határozható meg.

(4) A kamatfelár az eredeti kamatfelár, azzal, hogy

a) nem lehet kevesebb, mint 1 százalék, és

b) nem haladhatja meg

ba) lakáscélú fogyasztói jelzálog kölcsönszerződés esetén a 4,5 százalékot vagy

bb) nem lakás célú fogyasztói jelzálog kölcsönszerződés esetén a 6,5 százalékot.

(5) Ha a fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés százalékban meghatározott eredeti induló kezelési költséget is tartalmaz, a (4) bekezdés b) pontjában meghatározott kamatfelárak mértékét az eredeti induló kezelési költség százalékpontjával csökkentett mértékben kell figyelembe venni.

(6) Az e törvény szerinti szerződésmódosulással megállapított induló kamat nem haladhatja meg az eredetileg számítható kamatot, kivéve, ha ez a kamat alacsonyabb, mint az e § alapján meghatározható legkisebb induló kamat.

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.):

215. § A döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen; ez a szabály a főkövetelés járulékaire (kamat, költség stb.) is kiterjed.

247. § (1) A másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet.

253. § (3) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg, e korlátok között azonban a perben érvényesített jog, illetőleg az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem tárgyalta, illetőleg nem határozott. A másodfokú bíróság a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül határoz a le nem rótt illeték, valamint az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről.

A Kúria Polgári Kollégiuma 2/2014. számú jogegységi határozata:

1. A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható.

E rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó (a továbbiakban: fogyasztó) számára annak tartalma a szerződéskötéskor – figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is – nem volt világos, nem volt érthető.

Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen.

Indokolás II. 1) A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés esetén az árfolyamkockázat fogyasztóra hárítása, mint semmisséget eredményező tisztességtelen szerződési feltétel nem vizsgálható, ha az erre vonatkozó szerződési kikötést a szerződő felek a szerződési autonómiájuk és a piaci viszonyok keretében egyedileg megtárgyalták. Ellenkező esetben a főszolgáltatás részeként a rendelkezés tisztességtelensége akkor vizsgálható, ha annak tartalma a szerződés megkötésekor a fogyasztó számára nem világos és nem érthető.

Alaptörvény:

25. cikk (1) A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. A legfőbb bírósági szerv a

Kúria.

(3) A Kúria a (2) bekezdésben meghatározottak mellett biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.

A 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról (Bsz.):

24. § (1) c) A Kúria a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.

Kúria Gfv.VII.30.091/2016/4. számú határozatának 14. pontja:

„A Kúria megítélése szerint az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EU Bíróság) a fenti irányelvvel kapcsolatos – részben a felperesek által is hivatkozott – joggyakorlata alapján nem állapítható meg az a kötelezettség, hogy a tagállami bíróságoknak részleges érvénytelenség megállapítására irányuló perekben – erre irányuló kereseti kérelem hiányában – a fogyasztói szerződés egészét, minden egyes egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel esetleges tisztességtelenségét hivatalból kellene vizsgálniuk. Az EU Bíróság csak a kereseti kérelem alapjául szolgáló ÁSZF rendelkezések vonatkozásában állapított meg többlet eljárásjogi kötelezettséget a tagállami bíróságok számára (így többek között: C-488/11. „Brusse” ügyben hozott ítélet, 39. pont; C-470/12. „Pohotovost” ügyben hozott ítélet, 40. pont), de egyik ítéletében sem törte át a tagállami polgári eljárásjogok legfontosabb alapelvi szintű rendelkezését, a kérelemhez kötöttség elvét úgy, ahogy arra a felperesek hivatkoztak.”

IV. Az előzetes döntéshozatal kezdeményezésének indokai

- (1) A devizahiteles törvények megalkotásának célja kifejezetten a tisztességtelen hitelezési gyakorlat megszüntetésével egy tömegessé vált társadalmi méretű probléma megoldása volt. Ez a probléma részben az adott típusú, a jelen per tárgyát is képező, szerződésekben jellemzően szereplő egyoldalú módosítási jogra és árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen szerződési feltételekkel, azok semmisségével és a túlfizetések elszámolásával volt kapcsolatos. Részben pedig az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő, a szerződés fő tárgyának minősülő feltétellel, vagyis magával a szerződéses konstrukcióval.
- (2) A jogalkotó az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége miatt teljesíthetlenné vált szerződéseket a Bíróság C-26/2013. „Kásler” ügyben hozott ítéletének alapulvételével olyan tartalommal nyilvánította érvényessé, hogy ez az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselésének kötelezettségét ex tunc hatállyal magában foglalja. A DH3 törvény 10. §-ában a perbeli szerződésből eredő tartozás forintosítására meghatározott árfolyam ezt a kockázatot ugyancsak tartalmazza. Az átváltási árfolyam azonban a fordulónapon irányadó árfolyamhoz képest kedvezőbb volt.
- (3) A jogalkotó ugyanakkor az egyes, így a perbeli kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó feltételének tisztességtelenségét, azt, hogy világos és érthető-e, nem vizsgálta és nem is vizsgálhatta.
- (4) A Kúria továbbra is hatályban lévő, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatából az következik, hogy az árfolyamkockázat tisztességtelensége tárgyában való vizsgálódás a devizahiteles törvények hatálybalépését követően is lehetséges úgy, mintha a jogalkotásra sor sem került volna. Ha az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen, a szerződés forintszerződésnek minősül.
- (5) A kialakult helyzetben a Fővárosi Ítéltábla számára nem egyértelmű, hogy az árfolyamkockázat

viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége az Irányelvvel összhangban álló értelmezés kötelezettsége mellett még mindig vizsgálható-e, azaz hogy ez a szerződési feltétel még mindig az Irányelv hatálya alá tartozik-e. A szerződés a megkötésekor egyedileg meg nem tárgyalt feltételként tartalmazta az árfolyamkockázat adósok általi viselésének kötelezettségét. Ez a kötelezettség a teljesítésre vonatkozó szabályokból következett. A hitelező a kölcsönt a saját deviza vételi árfolyamán forintra átszámított összegben folyósította, az adósok pedig a havi törlesztőrészleteket a hitelező saját deviza eladási árfolyamán kiszámított forint összegben vállalták teljesíteni. A kockázatfeltáró nyilatkozat az ilyen értelemben vett árfolyamváltozásra vonatkozott. A szerződéskötéskor nem volt a Ptk.-nak olyan diszpozitív szabálya, amely a felek előzőekben bemutatott, ellentétes megállapodása hiányában a Ptk. 205. § (2) bekezdése alapján a szerződés részévé válhatott volna. A feleknek ugyanis azokban a kérdésekben nem kell megállapodniuk, amelyeket a jogszabály rendez. A Ptk. 231. § (2) bekezdése viszont csak annyit tartalmazott, hogy a más pénznemben meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam alapulvételével kell átszámítani. A szabályban kifejezetten nem szerepel, legfeljebb abból következik, hogy az alkalmazandó árfolyam az MNB hivatalos deviza átváltási árfolyama lehetett volna.

A különmű árfolyamok alkalmazását a DH1 törvény 3. § (1) bekezdése mint tisztességtelent semmisnek mondta ki. A (2) bekezdés pedig az MNB hivatalos deviza árfolyamát rendelte alkalmazni a teljesíthetatlenné vált szerződés érvénytelenségének orvoslásaként úgy, ahogyan azt a Bíróság C-26/13. „Kásler” ítélete rendelkező részének utolsó megállapítása magában foglalja. A szerződéskötéskor hatályos diszpozitív szabályból következő MNB árfolyam tehát nem a szerződéskötéskor és nem a felek megállapodása alapján, hanem kógens jogszabályi rendelkezéssel vált a szerződés részévé. Ez az árfolyam az árfolyamkockázatot az eredetileg megkötött szerződésben foglaltakhoz képest kisebb mértékben ugyan, de magában foglalja. A jogalkotással kialakult erre a szerződési tartalomra az egyedi megtárgyaltság (Irányelv 3. cikk) már nem értelmezhető, ugyanis nem a felek egybehangzó akaratát, hanem kívülállóként a jogalkotó beavatkozását tükrözi.

Nem egyértelmű, hogy az árfolyamkockázat adósok általi viselésének jelenlegi kötelezettsége az Irányelv 3. cikkének alkalmazása szempontjából még mindig az Irányelv hatálya alá tarthatna. Ebben az esetben valójában a nemzeti bíróság az árfolyamrés alkalmazásának tisztességtelenségéből eredő és jogalkotással levont érvénytelenségi jogkövetkezménye tisztességtelenségét vizsgálná. A tisztességtelenség vizsgálata az ítéltábla álláspontja szerint csak akkor lehetséges, ha a kialakult szerződési tartalmat úgy kell értékelni, mintha a felek egyező akaratú, de egyedi megtárgyalás nélkül már eleve így állapodtak volna meg. Ebben az esetben viszont az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésében írt kizárás körébe tarthat.

- (6) Az Irányelv 6. cikk (1) bekezdéséből az a következtetés adódik, hogy az uniós jog egységes, a tisztességtelenséghez kapcsolódó jogkövetkezményként azt és csak azt írja elő, hogy az ilyen szerződési feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés e feltétel elhagyásával is teljesíthető, a szerződés egyébként változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.
- (7) Az Irányelv azonban a tagállamokra bízta azoknak a jogkövetkezményeknek a szabályozását, amelyek a tisztességtelen szerződési feltétel kihagyása miatt a szerződés teljesíthetatlenségét eredményezve az egész szerződés érvénytelenségéhez kapcsolódnak.
- (8) Az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltétel kimaradása a szerződés teljesíthetatlenségét és érvénytelenségét eredményezte, ezért a DH1 törvény 3. § (2) és (3) bekezdése a nemzeti jog

keretei közé tartozó érvényessé nyilvánításnak minősül. [Ezt állapította meg az Alkotmánybíróság 34/2014. (XI. 14.) AB határozat 95. pontja.] A jogalkotó az árfolyamrés tisztességtelensége miatti érvénytelenség nemzeti jog által meghatározott jogkövetkezményét alkalmazta. A Fővárosi Ítéltábla számára nem egyértelmű, hogy ezt ne tehetné volna meg anélkül, hogy megelőzően az egyes szerződésekben az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítéséről szóló szerződési feltétel tisztességtelensége egyedi vizsgálat alapján bírósági ítélettel eldöntött legyen. A jogalkotási beavatkozás az ítéltábla szerint úgy minősíthető, hogy a szerződő felek mindegyikének méltányos érdekére tekintettel mintegy hivatalbóli vizsgálattal eldöntötte a forintosítás időpontjáig az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselésének kötelezettségét az ott meghatározott mértékben.

- (9) Ha a jogalkotó az Irányelv 6. cikk (1) bekezdéséből következően nem dönthetett így, az ítéltábla álláspontja szerint a kialakult helyzet megoldása DH1 törvény 3. § (2) bekezdése alkalmazásának mellőzésével sem kezelhető. Ez a jogalkotással kiválasztott és alkalmazott érvénytelenségi jogkövetkezmény – mivel érvényessé nyilvánításról van szó – már a szerződés része, a szerződés tartalma pedig nem mellőzhető.
- (10) Amennyiben viszont az árfolyamkockázat tisztességtelensége érdemben vizsgálandó, az ítéltábla álláspontja szerint a bemutatott jogszabályi környezetben a vizsgálatot az utóbb tisztességtelennek bizonyult (árfolyamrés és egyoldalú módosítási jog) feltételekre is figyelemmel kellene elvégezni és a tájékoztatással szemben konkrét, a fogyasztó által követett cél megvalósíthatóságát érintő információkat kellene elvárni. Érdemi vizsgálat esetén az ítéltábla álláspontja szerint a nemzeti bíróság köteles a Bíróság irányadó gyakorlatának (ld. egyebek közt C-488/11. „Brusse”, C-478-11. „Banif Plus Bank” ítéletek) megfelelően hivatalból értékelni azon további szerződési feltételek tisztességtelen jellegét is, amelyre a felperesi fogyasztók nem hivatkoztak, bár a szükséges ténybeli és jogi elemek rendelkezésre álltak. A szerződésben szereplő kezelési költség és folyósítási jutalék veti fel ezt a kérdést.

V) Az ítéltábla az alábbi kérdésekben várja a Bíróság állásfoglalását:

- (1) Az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében írt egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek minősül-e és ekként az Irányelv hatálya tartozik-e az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő az a szerződési feltétel, amely az árfolyamrést és ezzel együtt az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét is előíró tisztességtelen szerződési feltétel kiesése miatt, a szerződések tömegét érintő érvénytelenségi perekre tekintettel végrehajtott jogalkotási beavatkozás következtében ex tunc hatállyal vált a szerződés részévé?
- (2) Amennyiben az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel az Irányelv hatálya alá tartozik, úgy az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésében foglalt kizáró szabályt úgy kell-e érteni, hogy az vonatkozik az olyan, a Bíróság C-92/11. „RWE Vertrieb AG” ítéletének 26. pontjában meghatározott kógens jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő szerződési feltételre is, amely jogszabályi rendelkezést a szerződés megkötését követően hoztak meg vagy léptettek hatályba? Ugyanazon kizáró szabály alkalmazási körébe vonandó-e az olyan szerződési feltétel is, amely a szerződéskötést követően vált ex tunc hatállyal a szerződés részévé, egy a szerződés teljesíthetetlenségét eredményező tisztességtelen feltétel okozta érvénytelenséget orvosló kötelező jogszabályi rendelkezés folytán?
- (3) Amennyiben az előzőekben feltett kérdésekre adott válasz szerint az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel tisztességtelensége vizsgálható, az Irányelv 4. cikk (2)

bekezdésében említett világos és érthető megfogalmazás követelményét úgy kell-e érteni, hogy a törvényben előírt, szükségképpen általános jelleggel megfogalmazott tájékoztatási kötelezettségnek a tényállási részben ismertetett teljesítése is kielégíti e követelményeket, vagy a szerződéskötés időpontjában a pénzügyi intézmény által ismert, illetve általa hozzáférhető és a fogyasztó kockázatát érintő adatokat is közölni kell?

- (4) Az egyértelműség és átláthatóság követelménye, valamint az Irányelv melléklete 1. pont i) alpontjában foglaltak szempontjából van-e jelentősége az Irányelv 4. cikk (1) bekezdése értelmezése körében annak, hogy a szerződéskötéskor a szerződésben az utólag, évekkel később tisztességtelennek bizonyult egyoldalú módosítási jogra és az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételek az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétellel együtt szerepeltek, amelyek kumulatív hatásaként a fogyasztó ténylegesen egyáltalán nem láthatta előre fizetési kötelezettségei mikénti alakulását, és változásának mechanizmusát? Vagy az utólag már tisztességtelennek kimondott szerződési feltételeket az árfolyamkockázatot telepítő szerződési feltétel tisztességtelenségének vizsgálata során figyelmen kívül kell hagyni?
- (5) Amennyiben a nemzeti bíróság az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel tisztességtelenségét megállapítja, a jogkövetkezmény nemzeti jog szabályai szerinti levonása során köteles-e hivatalból, a felek kontradiktórius eljárásban való megvitatási jogának tiszteletben tartása mellett figyelembe venni olyan további szerződési feltételek tisztességtelenségét is, amelyekre a felperesek keresetükben nem hivatkoztak? A Bíróság ítélezési gyakorlata szerinti hivatalbóliság vonatkozik-e arra az esetre is, ha a fogyasztó a felperes, vagy a rendelkezési jognak az eljárás egészében elfoglalt helyére és az eljárás sajátosságaira figyelemmel a rendelkezési elv olyan szabálynak minősül, amely adott esetben a hivatalbóli vizsgálatot kizárja?

Budapest, 2017. január 17.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

Dr. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

Dr. Sággy Levente s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: